

Foto: Thomas Læssøe (TL-11122) (MycoKey)

Krookusnarmik, *Sarcodontia crocea* (Schwein.) Kotl.

Viljakeha substraadile liibuv, algul safrankollane, hiljem värvub ookerpruuniks kuni roostepruuniks, tihedalt kaetud kuni 1,5 cm pikkuste narmastega. Seeneliha kuni 3 cm paksune, kollane, vahaja konsistentsiga. Viljakehal on tugev magus puuviljalõhn. Kasvab saprotroofina vanade ja hooldamata õuna- või pirnipuude tüvedel või okstel, harva teistel lehtpuudel, põhjustades valgemädanikku. Eestist leitud kolm korda: Hiiu-, Saare- ja Tartumaalt; viimane leid 1991. Kuna kõik senised leiukohad (puud) on hävitatud, siis on tegemist Eestis väljasurnud (RE) liigiga.

MÜKOLOOGILINE LENDLEHT 2019

Üleskutse haruldaste ja ohustatud seente leidmiseks

Kadri Pärtel, Kadri Pöldmaa, Irja Saar

1930tel anti Tartu Ülikooli fütopatoloogia ja botaanika professori Elmar Lepiku eestvõttel välja lendlehti, mida levitati põllumeeste hulgas taimekasvatuses oluliste parasitseenete tundmaõppimiseks. Praeguse lendlehe eesmärk on tutvustada seeneliike, mis vajavad tähelepanu nende harulduse tõttu. Nimelt, hiljuti teostatud Eesti punase nimestiku seente ohustatuse hindamisel jäid silma mõned seeneliigid, mille kohta arvame, et liigi levik on Eestis kehvasti dokumenteeritud. Ilmselt tänu sellele, et nende seente kasvukohad pole olnud mükoloogide fookuses, on teada vaid harvad leiud. Seetõttu soovime kutsuda loodushuvilisi appi: mida rohkem silmi, seda suurem on tõenäosus saada huvipakkuvate seente osas andmeid nende leviku ja kasvukohtade kohta! Ainult nii on võimalik nende ohustatuse kohta edaspidi asjakohasemaid hinnanguid anda.

Ühe alljärgnevalt iseloomustatud liigi kasvukohad on poollooduslikud kooslused - sealhulgas alvarid, mille taastamisega on viimastel aastatel edukalt tegeldud. Ehk on siis loota, et seenedki asustatavad neid alasid taas? Seeneleidude registreerimisel on oluline:

- 1) asukoht, parim GPS koordinaadi täpsus, mida saab võtta paljude nutitelefoneidena või näiteks kasutades Maa-ameti geoportaali;
- 2) kasvukoht ja substraat;
- 3) kui vähegi võimalik pilt värsketest seentest kasvukohas enne kaasa-
korjamist;
- 4) määrangu kinnitamiseks tuleks väike osa viljakehast võtta kaasa õhurikkas karbis või paberkotis (NB! kilekott soodustab seente viljakehade kiiret hallitamisest ja roiskumist). Paljude seente välitingimustes liigini määramine pole võimalik, sest eristavaid tunnuseid näeb vaid mikroskoobiga; sageli on tarvis kasutada DNA-markereid. Eksemplar palun tuua/ saata TÜ mükoloogidele (Ravila 14A, Chemicum, Tartu) ja/või kontakteeruda aadressil irja.saar@ut.ee.

Foto: Urmas Kaja

Sagarik, *Hypocreopsis lichenoides* (Tode) Seaver

Omapärase välimuse ja eluviisiga liik, mille tunneb hõlpsasti ära hele- kuni punakaspruunide sagarjate stroomade järgi puidul. Stroomas arenevad viljakehad - sulgeoslad, mille avaused on näha tumedamate täpikestena stroomal. Seen on parasiit eelkõige hariliku tubaknahkise, *Hymenochaetopsis tabacina*, mütseelil ja viljakehadel, sageli on viimaseid näha sagariku all või kõrval. Suurem osa leidudest on vanadelt, surnud püstiseisvatelt pajudelt, harvem kasvab seen sarapuul, toomingal, paakspuul jt lehtpuudel ja põõsastel.

Foto: Thomas Læssøe

Foto: Jens H. Petersen (MycKey)

Täpiline jalgnööbik, *Poronia punctata* (L.) Fr.

Viljakehade olemusele viitab emakeelne liiginimi - need on pisikesed mustad sulgeoslad, mis on sukeldunud hallikas-valgesse kettakujulisse (Ø 5-15 mm) mütseelipõimikusse, kust paistavad välja mustad suudmed. Elupaigaks on vähetoimeline hõreda ja madala taimestikuga karjamaa, Eestis näiteks loopealsed. Kasvab hobuse-, lehma-, lambasõnnikul saprotroofina, eoste idanemiseks on vajalik läbida looma seedekulgla. Eestist leitud 1850tel Harju- ja Saaremaalt, viimased leiud 1956-60 Lääne-Eestist, kõik hobusesõnnikult, juulis-augustis. Liik on välja surnud Euroopa piirkondades, kus loomadele antakse lisa sööta ja karjamaadel kasutatakse fungitsiide.